

Procedury w sprawie bezpieczeństwa uczniów na terenie Szkoły Podstawowej w Owczarach

po nowelizacji z dn. 30.05.2019 r.

Podstawy prawne

- ustawa z dnia 7 września 1991 roku o systemie oświaty (Dz.U. z 2016 r. ze zm.)
- rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z 31 stycznia 2003 roku w sprawie szczególnych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem (Dz.U. Nr 26 poz.226 ze zmianami)
- ustawa z dnia 26 października 1982 roku o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2010 r. Nr 33 poz. 178 ze zmianami)
- ustawa z dnia 25 lutego 1964 roku Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. Nr 9 poz. 59 ze zm.)
- ustawa z 6 czerwca 1997 roku Kodeks karny (Dz. U. Nr 88 poz. 553 ze zm.)
- rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z 31 grudnia 2002 roku w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz. U. z 2003 r. Nr 6 poz. 69 ze zm.)
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. Nr 179 poz. 1485 ze zm.)
- zarządzenie 590 Komendanta Głównego Policji z 24 października 2003 roku w sprawie metod i form wykonywania zadań przez policjantów w zakresie przeciwdziałania demoralizacji i przestępczości nieletnich (Dz. Urz. KGP Nr 20 poz. 107 ze zm.)

§1 Ogólne przepisy bezpieczeństwa i higieny

I. Przygotowanie obiektu i pracowników

1. Uczniowie, pracownicy, rodzice i inni goście wchodzi do szkoły głównym wejściem.
2. Szkoła jest wyposażona w apteczki zaopatrzone w środki niezbędne do udzielania pierwszej pomocy.
3. Wszyscy nauczyciele oraz pracownicy obsługi i administracji są przeszkoleni w zakresie udzielania pierwszej pomocy.
4. Wszyscy pracownicy mają obowiązek reagować na każde, nawet najmniejsze, zagrożenie bezpieczeństwa uczniów.

II. Opieka podczas przerw

1. Szkoła jest otwierana o godzinie 7:00

2. Dyżury nauczycieli rozpoczynają się o godzinie:8:00
3. Nauczyciele zobowiązani są do pełnienia dyżurów na przerwach zgodnie z harmonogramem wywieszonym w pokoju nauczycielskim.
4. Dyżur rozpoczyna się z rozpoczęciem przerwy. Nauczyciel pełniący dyżur powinien bez zwłoki stawić się na miejsce pełnienia dyżuru.
5. Nadrzędnym celem dyżurów jest zapewnienie uczniom pełnego bezpieczeństwa.
6. Nauczyciel dyżurujący jest zobowiązany:
  - a) Dbać o bezpieczeństwo dzieci i młodzieży poprzez kontrolę realizacji przez uczniów zasad bezpiecznego zachowania.
Prowadzić kontrolę nad toaletami i ich wykorzystywaniem jedynie do właściwych celów.
  - b) Reagować na wszystkie przejawy agresji i zagrożeń zdrowia, życia i bezpieczeństwa uczniów o pracowników szkoły, informować o takich sytuacjach dyrektora szkoły.
  - c) Dbać o mienie szkoły: wszelkie przejawy dewastacji mienia należy po zakończeniu dyżuru zgłosić w sekretariacie szkoły. W miarę możliwości ustalić winnego powstałej szkody.
  - d) Nauczyciel nie może pod żadnym pozorem zejść z dyżuru bez ustalenia zastępstwa.
7. Podczas przerwy uczniowie mogą pozostać w salach lekcyjnych tylko pod opieką nauczyciela.

III Opieka w czasie lekcji i zajęć pozalekcyjnych

1. Za bezpieczeństwo uczniów w czasie lekcji i zajęć pozalekcyjnych odpowiada nauczyciel prowadzący zajęcia.
2. Obowiązki nauczyciela:
  - a) Zapoznać uczniów na pierwszych zajęciach w roku szkolnym z zasadami bezpiecznego zachowania się wynikającymi ze specyfiki przedmiotu i wymagać bezwzględnego przestrzegania regulaminu każdej pracowni o zwiększonym ryzyku wypadku (informatyka, wychowanie fizyczne, pracownie przyrodnicze).
  - b) Przestrzegać ustalonych godzin rozpoczynania i kończenia zajęć edukacyjnych.
  - c) Zgłaszać dostrzeżone nieprawidłowości w sekretariacie.
  - d) Odnotowywać nieobecność ucznia na każdym zajęciu.
  - e) Respektować prawo uczniów do pełnych przerw międzylekcyjnych.
  - f) Jeżeli stan zagrożenia powstanie lub ujawni się w czasie zajęć – niezwłocznie je przerwać i wyprowadzić z zagrożonych miejsc osoby powierzone opiece.
  - g) Wymagać od uczniów respektowania nakazu korzystania z szatni i respektowanie zakazu jedzenia i picia podczas lekcji.
  - h) Zezwalać na wychodzenie z lekcji do toalety tylko w uzasadnionych przypadkach (np.choroby) po uzyskaniu informacji od rodziców/opiekunów prawnych.

IV Opieka w świetlicy szkolnej

1. Procedury związane z przyprowadzaniem dzieci przez wychowawców/ nauczycieli świetlicy szkolnej.

- a) Nauczyciel kończący zajęcia lekcyjne w danym dniu przyprowadza dzieci zapisane do świetlicy szkolnej po zakończonych zajęciach lekcyjnych. Nauczyciel przekazuje dzieci pod opiekę nauczyciela świetlicy i informuje o liczbie przyprowadzonych dzieci.
- b) Nauczyciel przebywający na dyżurze w świetlicy szkolnej odnotowuje obecność uczniów w dzienniku zajęć w świetlicy szkolnej.

2. Procedury postępowania w sytuacji, gdy dzieci niezapisane do świetlicy zostały z różnych przyczyn pozostawione bez opieki.

- a) W sytuacjach wyjątkowych dzieci niezapisane do świetlicy szkolnej mogą przebywać w świetlicy w przypadku, gdy liczebność grupy obecnej na świetlicy nie przekracza 25 uczniów na 1 nauczyciela.
- b) W sytuacji opisanej w punkcie powyższym nauczyciel może przyprowadzić dziecko do świetlicy. Robi to osobiście i podaje dane ucznia. Jednocześnie jest zobowiązany do skontaktowania się z rodzicami/ prawnymi opiekunami, poinformowania ich o fakcie pozostawienia dziecka w świetlicy i ustalenia odbioru dziecka.
- c) Nauczyciel przebywający na dyżurze w świetlicy szkolnej odnotowuje obecność ucznia na osobnej kartce z datą i godziną przyjścia oraz wyjścia i umieszcza tę kartkę w segregatorze z dokumentacją świetlicy.

3. Procedury związane z odbiorem dzieci przez rodziców/opiekunów prawnych.

- a) Dziecko może być odebrane wyłącznie przez rodzica, opiekuna prawnego lub osoby wskazane w deklaracji zgłoszeniowej do świetlicy szkolnej.
- b) Nauczyciel świetlicy szkolnej ma prawo poprosić o okazanie dowodu osobistego osoby odbierającej dziecko, które są mu nieznane.
- c) W przypadku sytuacji odbioru dziecka przez osoby nieuwzględnione w deklaracji zgłoszeniowej nauczyciel świetlicy ma obowiązek natychmiastowo skontaktować się z rodzicami telefonicznie i poinformować ich o zaistniałej sytuacji.
- d) Osoby odbierające dziecko każdorazowo mają obowiązek wpisania się w tzw. Zeszyt Wyjść ze Świetlicy. Wpisywana jest godzina odbioru dziecka, imię i nazwisko ucznia i podpis osoby odbierającej dziecko.
- e) Wyjście ucznia wychodzącego samodzielnie odnotowuje nauczyciel świetlicy szkolnej z adnotacją: może wychodzić samodzielnie.

4. Procedury związane z wyjściem dzieci na zajęcia dodatkowe.

- a) Każdy nauczyciel prowadzący zajęcia dodatkowe zobowiązany jest do dostarczenia listy dzieci uczestniczących w jego zajęciach z podaniem dni i godzin.
- b) Nauczyciel prowadzący zajęcia dodatkowe przychodzi po dzieci na świetlicę i odprowadza je po zakończonych zajęciach lub zgłasza fakt odebrania dziecka przez rodziców/ opiekunów/ upoważnione osoby bezpośrednio po zajęciach.
- c) Nauczyciel świetlicy przebywający na dyżurze świetlicy odnotowuje obecność dzieci na zajęciach dodatkowych na specjalnych arkuszach umieszczonych w segregatorze z dokumentacją świetlicy. Nie wpisuje się wtedy obecności dzieci w dzienniku zajęć w świetlicy szkolnej.

V Opieka podczas imprez szkolnych

1. Procedury opieki podczas uroczystości szkolnych

Na uroczystości szkolne, odbywające się w auli uczniowie udają się pod opieką wychowawcy lub nauczyciela wyznaczonego do opieki.

2. Procedury obowiązujące podczas wycieczek, wyjść poza teren szkoły.

- a) Nauczyciele organizujący wycieczkę lub wyjście zapewniają uczniom opiekę i nadzór zgodny z przepisami bhp, wypełniają stosowne dokumenty.
- b) Organizacja i program wycieczki powinny być dostosowane do wieku, zainteresowań i potrzeb uczniów, ich stanu zdrowia, sprawności fizycznej, stopnia przygotowania i umiejętności specjalistycznych. Obowiązkiem organizatora jest sprawdzenie stanu zdrowia i umiejętności uczniów, wymaganych podczas wycieczki.
- c) Uczeń uczestniczący w imprezie krajowej jest ubezpieczony ubezpieczeniem zbiorowym zawartym przez szkołę. Istnieje możliwość ubezpieczenia dodatkowego zgodnie z wolą rodziców. Wszyscy uczestnicy powinni być ubezpieczeni od następstw nieszczęśliwych wypadków.
- d) Wycieczka lub wyjazd musi być należycie przygotowana pod względem programowym i organizacyjnym.
- e) Osobami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo uczniów podczas wycieczki, są kierownik wycieczki i opiekunowie grup. Opieka ich ma charakter ciągły.
- f) Miejscem zbiórki uczniów rozpoczynającej i kończącej wycieczkę jest wejście do szkoły, skąd uczniowie są przyprowadzani i odbierani wyłącznie pod opieką rodziców. W wyjątkowych, uzasadnionych warunkami niezależnymi od organizatora sytuacjach wycieczka może rozpoczynać się w innych wyznaczonych przez organizatora miejscach. Istnieje możliwość odebrania dziecka przez rodziców w wyznaczonym miejscu na trasie powrotu. (informacja pisemna- zgoda na samodzielny powrót niepełnoletniego ucznia)

- g) Udział uczniów w wycieczce (z wyjątkiem przedmiotowych, odbywających się w ramach zajęć szkolnych) wymaga pisemnej zgody rodziców lub opiekunów prawnych.
- h) Opiekun wycieczki obowiązany jest sprawdzić stan liczbowy uczniów przed wyruszeniem z każdego miejsca pobytu, w czasie zwiedzania, przejazdu oraz po przybyciu do punktu docelowego.
- i) W razie wypadku uczestników wycieczki stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące postępowania w razie wypadków w szkołach i placówkach publicznych.
- j) W razie wypadku opiekuna wycieczki, kierownik lub inny opiekun powiadamia opiekuna rezerwowego, a ten dołącza do wycieczki w jak najszybszym czasie.
- k) Wszystkie wyjścia organizator odnotowuje pozostawiając w sekretariacie podpisaną kartę wycieczki.
- l) Kierownikiem wycieczki jest osoba wyznaczona przez dyrektora szkoły.

3. Procedury obowiązujące podczas przejazdu autokarem.

Nauczyciel organizujący wycieczkę wynajętym środkiem transportu autokar, bus – zobowiązany jest do wykonania następujących czynności:

- a) Sprawdzić, czy uczestnicy wycieczki nie mają przeciwwskazań do podróżowania środkami lokomocji (choroba lokomocyjna i inne schorzenia) oraz czy posiadają zaordynowane przez lekarza leki,
- b) Dopilnować umieszczenia bagażu w schowkach i rozmieszczenia uczestników wycieczki na uzgodnionych wcześniej miejscach w autokarze. Opiekunowie powinni zająć miejsca przy drzwiach.
- c) W czasie jazdy zabronić uczestnikom przemieszczania się po autokarze i podróżowania w pozycji stojącej, blokowania zamków, otwierania drzwi, samowolnego otwierania okien w czasie podróży, wyrzucania jakichkolwiek przedmiotów z pojazdu i rzucania przedmiotami,
- d) podczas jazdy trwającej kilka godzin zarządzić jedną przerwę (20 – 30 minut),
w czasie postoju (wyłącznie na parkingu lub stacji benzynowej) zabronić uczestnikom wycieczki: wchodzenia na jezdnię, przechodzenia na drugą stronę jezdni.
- e) Po każdym zakończonym postoju sprawdzić obecność.

4. Opieka podczas dyskotek szkolnych

- a) Wychowawcy i nauczyciele zobowiązani są do utrzymania porządku w czasie dyskoteki, pełniąc dyżury w wyznaczonych miejscach.
- b) W dyskotekach uczestniczą tylko uczniowie Szkoły Podstawowej im. Eugeniusza Kwiatkowskiego w Owczarach.
- c) Organizatorzy dyskoteki nie ponoszą odpowiedzialności za pozostawione na terenie szkoły rzeczy wartościowe.
- d) Uczeń biorący udział w dyskotece nie może opuszczać budynku w trakcie jej trwania.

e) W czasie dyskoteki zakazane są niebezpieczne zabawy oraz zachowania zagrażające bezpieczeństwu.

f) Uczestnika dyskoteki usuniętego za nieprzestrzeganie regulaminu musi ze szkoły osobiście odebrać rodzic lub opiekun.

VI Opieka podczas dni wolnych od zajęć dydaktycznych

1. W dni wolne od zajęć dydaktycznych (nie dotyczy sobót, niedziel, ferii zimowych, wakacji) szkoła może zapewnić opiekę.

2. Rodzice składają pisemną informację wychowawcom klasy o potrzebie skorzystania przez ucznia/uczniów z opieki organizowanej przez szkołę.

3. W tych dniach uczniowie pozostają pod opieką nauczycieli wyznaczonych przez Dyrektora szkoły.

§2 Sytuacje uznawane za kryzysowe, wymagające interwencji omówione w dokumencie

I. Zagrożenia zewnętrzne

1. Zagrożenie pożarem, wybuchem oraz ewakuacja w trakcie lekcji i przerwy – zasady postępowania po ogłoszeniu alarmu.

2. Wypadek skażenia chemicznego lub biologicznego szkoły.

3. Podłożenie ładunku wybuchowego lub podejrzanego pakunku lub stwierdzenie na terenie szkoły podejrzanym przedmiotów lub substancji.

4. Obecność na terenie szkoły osób niepożądanych, zachowujących się niewłaściwie lub zwierząt zagrażających bezpieczeństwu uczniów.

5. Wtargnięcie napastnika (terrorysty) do szkoły.

II. Zagrożenia wewnętrzne

1. Wystąpienie agresywnych zachowań w szkole lub tzw. fali

2. Posiadanie przez uczniów narzędzi i środków niebezpiecznych.

3. Uszkodzenie mienia szkolnego.

4. Kradzieże na terenie szkoły, wymuszenia pieniędzy lub przedmiotów wartościowych.

5. Wystąpienie przypadków pedofilii w szkole.

6. Rozpowszechnianie pornografii w szkole przez ucznia.

7. Wystąpienie przypadków prostytucji w szkole lub wśród uczniów.

8. Wystąpienie przypadków niepokojących zachowań seksualnych uczniów w szkole

9. Wypadek podczas zajęć szkolnych, zajęć pozalekcyjnych oraz podczas przerw śródlekcyjnych.
10. Nagła niedyspozycja zdrowotna ucznia, zasłabnięcie.
11. Posiadanie i używanie środków psychoaktywnych (narkotyki, leki), alkoholu, papierosów.
12. Wagary, powtarzające się, nieusprawiedliwione nieobecności na lekcjach
13. Zachowanie uniemożliwiające prowadzenie lekcji (wulgarnie zachowanie w stosunku do rówieśników i nauczycieli, głośne rozmowy, chodzenie po sali, brak reakcji na polecenia nauczyciela itp.)
14. Wypadek popełnienia przez ucznia czynu karalnego lub zachowania agresywne wobec uczniów, nauczycieli i innych pracowników szkoły oraz osób przebywających w szkole.
15. Oddalenie się ucznia od grupy w czasie wycieczki szkolnej na terenie wsi i poza miejscem zamieszkania.
16. Brak kontaktu z rodzicami/ opiekunami prawnymi dziecka.
17. Nieodebrane dziecko ze świetlicy szkolnej przez rodziców/ opiekunów i samowolne oddalenie się dziecka ze świetlicy.
18. Osoba odbierająca dziecko ze świetlicy szkolnej/ szkoły wykazujące zachowania świadczące o byciu pod wpływem alkoholu lub środków odurzających
19. Próby odbioru dziecka przez osoby niebędące rodzicami/opiekunami prawnymi.
20. Korzystanie z telefonu komórkowego oraz innych urządzeń elektronicznych na terenie szkoły.
21. Pomoc ofiarom przemocy fizycznej i psychicznej oraz cyberprzemocy.

III. Zagrożenia bezpieczeństwa cyfrowego

1. Dostęp do treści szkodliwych, niepożądanych i nielegalnych.
2. Cyberprzemoc.
3. Naruszenia prywatności dotyczące nieodpowiedniego bądź niezgodnego z prawem wykorzystania danych osobowych lub wizerunku dziecka i pracownika szkoły.
4. Zagrożenia dla zdrowia dzieci w związku z nadmiernym korzystaniem z Internetu.
5. Nawiązywanie niebezpiecznych kontaktów w Internecie - uwodzenie, zagrożenie pedofilią.
6. Seksting, prowokacyjne zachowania i aktywność seksualna jako źródło dochodu osób nieletnich.
7. Bezkrytyczna wiara w treści zamieszczone w Internecie, nieumiejętność odróżnienia treści prawdziwych od nieprawdziwych, szkodliwość reklam.
8. Łamanie prawa autorskiego.
9. Zagrożenia bezpieczeństwa technicznego sieci, komputerów i zasobów online.

§.3 Procedury reagowania w sytuacjach kryzysowych

I Zagrożenia zewnętrzne

1. Zagrożenie pożarem, wybuchem oraz ewakuacja w trakcie lekcji i przerwy – zasady postępowania po ogłoszeniu alarmu.

A. Nauczyciel lub inny pracownik szkoły, będący świadkiem zdarzenia, ustala podstawowe okoliczności zagrożenia i ocenia wstępnie jego możliwe skutki.

B. Powiadamia o niebezpieczeństwie wszystkie osoby znajdujące się w strefie zagrożenia i natychmiast podejmuje działania mające na celu ratowanie zdrowia i życia osób zagrożonych.

C. Nauczyciel lub inny pracownik szkoły podejmuje czynności mające na celu odizolowanie uczniów od źródła zagrożenia i w razie potrzeby udziela pierwszej pomocy osobom uczestniczącym w zdarzeniu.

D. Dyrektor podejmuje decyzję o ewakuacji, po otrzymaniu meldunku od nauczyciela lub innej osoby zgłaszającej zagrożenie oraz rozpoznaniu sytuacji i zawiadomieniu służb (policja, straż pożarna) oraz **ogłoszeniu alarmu.**

E. **Tylko w wypadku, gdy nastąpiło bezpośrednie zagrożenie życia, nauczyciel sam podejmuje decyzję o ewakuacji, nie czekając na ogłoszenie alarmu.**

F. **Sygnal alarmu lokalnego w szkole:** trzy sygnały dzwonka, trwające około 10 sekund każdy, następujące bezpośrednio po sobie. W sytuacji braku prądu, sygnał alarmowy może być ogłaszany za pomocą gwizdka lub dzwonka ręcznego z jednoczesnym komunikatem słownym podawanym przez osoby ogłaszające alarm.

G. Osoby odpowiedzialne, wyznaczone przez dyrektora organizują ewakuację zgodnie z przepisami BHP i przeciwpożarowymi. Po rozpoznaniu zagrożenia i dokonaniu oceny sytuacji nauczyciel decyduje o możliwej i najkrótszej drodze ewakuacji z budynku. Uczniowie na polecenie nauczyciela ustawiają się w szeregu i w sposób zorganizowany kierują się do wskazanego wyjścia ewakuacyjnego. Należy się poruszać po prawej stronie korytarzy i klatek schodowych, wykonując polecenia osób funkcyjnych. Jeżeli alarm zostanie ogłoszony w czasie przerwy, uczniowie powinni skupić się wokół najbliższego stojącego nauczyciela. Nauczyciele i uczniowie, którzy mają lekcje na wyższych kondygnacjach, schodzą po stwierdzeniu, że uczniowie niższych kondygnacji opuścili już budynek i drogi ewakuacyjne są już wolne. Po opuszczeniu budynku uczniowie wraz z nauczycielem udają się na miejsce zbiórki. Jeżeli alarm jest ogłoszony w czasie przerwy to natychmiast udajemy się (jeżeli tylko nie zagraża to naszemu bezpieczeństwu) pod salę, gdzie mamy mieć zajęcia i stamtąd

pod opieką nauczyciela postępujemy jak wyżej. Zbiórka na placu alarmowym służy sprawdzeniu obecności uczniów klas i ustalenia osób nieobecnych.

H. Procedura wezwania służb:

1) wybranie numeru odpowiedniej służby. Po zgłoszeniu się dyżurnego operatora danej służby podanie następujących informacji:

- rodzaj stwierdzonego zagrożenia
- nazwę i adres szkoły
- imię i nazwisko oraz pełnioną funkcję
- telefon kontaktowy
- zrealizowane dotąd działania w reakcji na zagrożenie

2) potwierdzenie przyjęcie zgłoszenia i zapisanie danych przyjmującego zgłoszenie.

O zagrożeniu należy bezzwłocznie poinformować odpowiednie służby:

- Policja 997
- Straż Pożarna 998
- Pogotowie Ratunkowe 999
- Europejski Telefon Alarmowy obowiązującym na terenie całej Unii Europejskiej 112
- Pogotowie Energetyczne 991
- Pogotowie Gazowe 992
- Pogotowie Ciepłownicze 993
- Pogotowie Wodno-Kanalizacyjne 994
- Wojewódzkie Centrum Zarządzania Kryzysowego 987
- Infolinia Policji (połączenie bezpłatne) 800 120 226.

2. Wypadek skażenia chemicznego lub biologicznego szkoły

SYTUACJA, GDY NASTĄPIŁO SKAŻENIE SZKOŁY (SZKOŁA OTRZYMUJE INFORMACJĘ O MOŻLIWYM SKAŻENIU SUBSTANCJĄ CHEMICZNĄ/BIOLOGICZNĄ - NP. TELEFON O ZAMIARZE ATAKU).

A. Zaalarmować wszystkich przebywających na terenie szkoły, a osoby przebywające na zewnątrz ewakuować do budynku szkoły przemieszczając się pod wiatr oraz poprzecznie do kierunku wiatru .

B. Natychmiast po ogłoszeniu alarmu powiadomić odpowiednie służby .

C. W budynku - szkole, zamknąć i uszczelnić okna, drzwi, otwory wentylacyjne, wyłączyć klimatyzację.

D. W miarę możliwości gromadzić podręczne środki ratownicze i odtrutki - maski pyłowe, gazę, watę, kwas octowy, sok cytrynowy, oliwę jadalną, wodę, wodę utlenioną, mydło, olej parafinowy, środki pobudzające krążenie, spirytus do zmywania skóry, wilgotne tampony

do ochrony dróg oddechowych.

- E. powstrzymać się od picia, spożywania posiłków, palenia oraz prac wymagających dużego wysiłku .
- F. do chwili odwołania alarmu lub zarządzenia ewakuacji nie wolno opuszczać uszczelnionych pomieszczeń, przebywać w pobliżu okien i innych otworów wentylacyjnych
- H. Oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi.

SYTUACJA, GDY SZKOŁA ZOSTAŁA SKAŻONA SUBSTANCJĄ CHEMICZNĄ/BIOLOGICZNĄ, A ZAGROŻENIE ZOSTAŁO WYKRYTE NATYCHMIAST LUB SZYBKO PO JEGO POJAWIENIU SIĘ.

lub gdy:

GDY SZKOŁA ZOSTAŁA SKAŻONA SUBSTANCJĄ CHEMICZNĄ/BIOLOGICZNĄ, A ZAGROŻENIE ZOSTAŁO WYKRYTE PÓŹNO, NP. GDY POJAWIŁY SIĘ OBJAWY REAKCJI NA SUBSTANCJĘ LUB/I OGNISKA ZACHOROWAŃ:

Należy wówczas:

1. Postępować jak powyżej oraz:
2. Aby zapobiec rozprzestrzenianiu się substancji, przykryć ją np. kocem.
3. Opuścić pomieszczenie, w którym wykryto/stwierdzono obecność podejrzanej substancji i nie wpuszczać do niego innych osób.
4. Powiadomić osobę odpowiedzialną za zarządzanie kryzysowe w szkole - dyrektora, zastępcę dyrektora, osobę upoważnioną przez dyrekcję .
5. Zaalarmować wszystkie osoby przebywające na terenie szkoły i ewakuować je w rejon ewakuacji, przemieszczając się pod wiatr oraz poprzecznie do kierunku wiatru .
6. Natychmiast po ogłoszeniu ewakuacji powiadomić odpowiednie służby
7. Jeśli miał miejsce kontakt z substancją, należy: umyć dokładnie ręce wodą i mydłem, zdjąć ubranie, które miało kontakt z podejrzaną substancją i włożyć do plastikowego worka.
8. po kontakcie z substancją nie wolno: jeść, pić, palić do czasu uzyskania zgody odpowiednich służb
9. w obiekcie – budynku, do którego nastąpiła ewakuacja zamknąć i uszczelnić okna, drzwi, otwory wentylacyjne, wyłączyć klimatyzację
10. sporządzić listę osób, które miały kontakt z podejrzaną substancją albo znalazły się w odległości ok. 5 m od niej. Listę przekazać policji.

3. 1. Podłożenie ładunku wybuchowego

1. Prowadząc rozmowę z osobą informującą o podłożeniu ładunku wybuchowego zapamiętaj jak największą ilość szczegółów
2. Zapisz natychmiast wszystkie uzyskane lub zapamiętane informacje -
3. Poinformuj niezwłocznie o otrzymaniu zgłoszenia osobę odpowiedzialną w szkole za uruchomienie procedury

4. Po usłyszeniu sygnału o podłożeniu ładunku wybuchowego rozpocznij ewakuację zgodnie z planem ewakuacji
5. Nie używaj telefonu komórkowego -
6. Sprawdź, jeżeli możesz, czy w klasie pozostały przedmioty, które nie należą do jej wyposażenia.
7. Bezwzględnie wykonuj polecenia osoby kierującej sytuacją kryzysową lub funkcjonariuszy służb -
8. W miejscu ewakuacji policz wszystkie dzieci i poinformuj osobę odpowiedzialną za kierowanie działaniami kryzysowymi .
9. Poinformuj rodziców o miejscu odbioru dzieci i drodze dojazdu.

3.2. Podłożenie podejrzanego pakunku lub stwierdzenie na terenie szkoły podejrzanych przedmiotów lub substancji.

1. Odizoluj miejsce znajdowania się podejrzanego pakunku .
2. Nie dotykaj, nie otwieraj i nie przesuwaj podejrzanego pakunku.
3. Okryj pakunek w przypadku stwierdzenia wydobywania się z niego innej substancji (tylko jeżeli czas na to pozwala.
4. Poinformuj o stwierdzeniu pakunku osobę odpowiedzialną za uruchomienie procedury.
5. Nie używaj telefonu komórkowego

Po usłyszeniu sygnału o podłożeniu ładunku wybuchowego rozpocznij ewakuację zgodnie z planem ewakuacji.

4. Obecność na terenie szkoły osób niepożądanych, zachowujących się niewłaściwie lub zwierząt zagrażających bezpieczeństwu uczniów

4.1. Zwierzę bez opieki właściciela na terenie szkoły

1. Nauczyciel lub pracownik szkoły będący świadkiem zdarzenia izoluje dzieci od zwierzęcia (dzieci nie wychodzą z klasy, a gdy są na boisku na polecenie nauczycieli dyżurujących wracają do budynku szkoły).
2. Nauczyciel lub pracownik szkoły będący świadkiem zdarzenia zawiadamia pracownika obsługi.
3. Pracownik obsługi informuje dyrekcję szkoły i podejmuje działania zmierzające do odizolowania zwierzęcia.
4. Pracownik obsługi informuje Urząd Gminy Zielonki, ewentualnie służby weterynaryjne.

4.2. Osoby trzecie bezzasadnie przebywające na terenie szkoły lub osoby zachowujące się niewłaściwie na terenie szkoły

1. Nauczyciel lub inny pracownik szkoły, który stwierdził bezzasadny fakt przebywania osoby trzeciej w szkole prosi o opuszczenie jej terenu, a w przypadku odmowy zawiadamia pracowników obsługi lub dyrektora szkoły.
2. Nauczyciel lub inny pracownik szkoły, który stwierdził niewłaściwe zachowanie osoby trzeciej przebywającej w szkole stosuje słowne upomnienie, a w przypadku braku reakcji prosi o opuszczenie jej terenu i zawiadamia o zdarzeniu dyrektora szkoły.
3. W przypadku braku reakcji dyrektor szkoły zawiadamia Policję.

5. Wtargnięcie napastnika (terrorysty) do szkoły.

Poniższe rekomendacje odnoszą się do niezbędnej reakcji nauczyciela i dotyczą sytuacji wtargnięcia napastnika z niebezpiecznym narzędziem lub bronią, który strzela do osób znajdujących się na korytarzu i w salach lekcyjnych, tzw. aktywny strzelec.

1. Jeżeli nie miałeś szansy na ucieczkę, ukryj się, zamknij drzwi na klucz
(zabarykaduj się)
2. Wycisz i uspokój uczniów
3. Zaopiekuj się uczniami ze SPE2 i uczniami, którzy potrzebują pomocy -
4. Każ bezwzględnie wyciszyć, wyłączyć telefony
5. Poinformuj policję wysyłając informację tekstową - SMS o zaistniałej sytuacji -
6. Zasłoń okno, zgaś światło.
7. Nie przemieszczaj się.-
8. Stań poniżej linii okien, zejźdź ze światła drzwi.
9. Zejźdź z linii strzału, połoź się na podłodze, jeżeli padną strzały, nie krzycz .
10. Nie otwieraj nikomu drzwi.
11. W przypadku wtargnięcia napastnika do pomieszczenia podejmij walkę, która może być ostatnią szansą na uratowanie życia.
12. Wykonuj bezwzględnie polecenia napastnika.
13. Na żądanie terrorystów oddaj im przedmioty osobiste, np. telefon.
14. Poinformuj, że nie możesz wykonać jakiegoś polecenia.
15. Nie patrz terrorystom w oczy, unikaj kontaktu wzrokowego.
16. Nigdy nie odwracaj się plecami do napastnika.
17. Nie zwracaj na siebie uwagi.
18. Nie lekceważ napastnika i nie bądź agresywny.
19. Nie oszukuj terrorysty.
20. Uspokój uczniów, zawsze zwracaj się do nich po imieniu.
21. Poinformuj napastnika o uczniach ze schorzeniami.
22. Pytaj zawsze o pozwolenie, np. gdy chcesz się zwrócić do uczniów.

23. Zawsze korzystaj z dobrej woli terrorysty.
24. Nie uciekaj z miejsca zdarzenia, nie wykonuj gwałtownych ruchów – możesz zostać uznany za terrorystę.
25. Nie próbuj pomagać służbom ratowniczym, dyskutować z nimi.
26. Połóż się na podłodze, trzymaj ręce z otwartymi dłońmi najlepiej na wysokości.
27. Połóż się na podłodze, trzymaj ręce z otwartymi dłońmi najlepiej na wysokości głowy .
28. Słuchaj poleceń i instrukcji grupy antyterrorystycznej, poddawaj się jej działaniom .
29. Nie trzyj oczu w przypadku użycia gazów łzawiących.
30. Pytaj o pozwolenie zaopiekowania się swoimi uczniami.
31. Odpowiadaj na pytania funkcjonariuszy.
32. Bądź przygotowany na traktowanie ciebie jako potencjalnego terrorysty dopóki twoja tożsamość nie zostanie potwierdzona.
33. Po wydaniu polecenia wyjścia – opuść pomieszczenie jak najszybciej, oddal się we wskazanym kierunku.
34. Nie zatrzymuj się dla zabrania rzeczy osobistych, zawsze istnieje ryzyko wybuchu lub pożaru

II Zagrożenia wewnętrzne

1 Wystąpienie agresywnych zachowań w szkole lub tzw. fali

Agresja fizyczna

1. Należy bezzwłocznie podjąć działania mające na celu powstrzymanie i wyeliminowanie tego zjawiska. Obowiązkiem każdego pracownika szkoły, który zaobserwował atak agresji fizycznej lub został o nim poinformowany jest przerwanie tego zachowania. W razie potrzeby należy zadbać o uniemożliwienie dalszego kontaktu między uczniami.
2. Należy powiadomić pedagoga/psychologa i dyrektora szkoły oraz powiadomić wychowawcę/ów oraz rodziców (opiekunów prawnych) agresora i ofiary.
3. W przypadku zagrożenia życia (stan nieprzytomny) - pedagog/psycholog lub dyrektor szkoły wzywa natychmiast karetkę pogotowia, nawet bez uzyskania zgody rodziców (opiekunów prawnych).
4. Pedagog szkolny/psycholog szkolny i wychowawcy klas przeprowadzają rozmowy z rodzicami (opiekunami prawnymi) obydwu stron oraz ze sprawcą i ofiarą. Z rozmów sporządzają notatkę.
5. Pedagog/psycholog szkolny powinien udzielić pomocy terapeutycznej ofierze przemocy, wskazać, jak należy rodzić sobie w kontaktach z innymi.
6. W przypadku agresji fizycznej poczucia bezpieczeństwa i wsparcia wymagają również świadkowie ataku. Należy przeprowadzić rozmowę ze świadkami przemocy, wyjaśnić im pojęcie

agresji, przypomnieć normy i zasady reagowania na przemoc, ustalić działania w podobnych przypadkach.

7. W przypadku wszczynania kolejnych ataków przez agresora, z widocznymi skutkami pobicia - szkoła kieruje sprawę na Policję, od postępowania której zależą dalsze losy sprawcy przemocy. Wobec agresora stosuje się konsekwencje przewidziane w statucie i/lub regulaminie szkoły.

Agresja słowna

1. Wychowawca (pedagog lub psycholog) przeprowadza rozmowę z uczniem mającą na celu wyjaśnienie okoliczności zdarzenia. Rozmowę z ofiarą i agresorem należy przeprowadzić osobno.

2. Wychowawca (pedagog/psycholog) przeprowadza rozmowę ze sprawcą i ofiarą w celu ustalenia okoliczności zdarzenia, ustala wraz ze sprawcą formę zadośćuczynienia.

3. O zaistniałym zdarzeniu należy poinformować rodziców/opiekunów prawnych uczestników zdarzenia.

4. Pedagog/psycholog szkolny powinien udzielić pomocy terapeutycznej ofierze przemocy, wskazać, jak należy rodzić sobie w kontaktach z innymi,

Posiadanie przez uczniów narzędzi i środków niebezpiecznych.

Niebezpieczne narzędzia, przedmioty i substancje:

Za przedmioty niebezpieczne uważa się: scyzoryki i noże, duże metalowe sygnety, łańcuchy, szpikulce, kije, lasery, gaz, straszaki broni, palki gumowe lub plastikowe oraz inne niebezpieczne przedmioty, substancje chemiczne łatwopalne, wybuchowe i żrące, narkotyki, alkohol, nikotynę, leki psychotropowe, tzw. „dopalacze”.

1. Nauczyciel lub inny pracownik szkoły, który jest świadkiem posiadania przez ucznia niedozwolonego narzędzia lub substancji, nakłania go do oddania niebezpiecznego przedmiotu i podejmuje działania zmierzające do jego zabezpieczenia (zachowując środki ostrożności deponuje w sekretariacie, gabinecie pedagoga lub zabezpiecza pomieszczenie, w którym znajduje się przedmiot przed dostępem innych uczniów).

2. Jeżeli uczeń nie chce oddać przedmiotu lub substancji nauczyciel interweniujący natychmiast powiadamia wychowawcę, pedagoga, a w uzasadnionych sytuacjach dyrektora szkoły.

3. Wychowawca bądź pedagog odbiera niebezpieczny przedmiot, przeprowadza rozmowę z uczniem wyjaśniając przyczyny przyniesienia tego przedmiotu, pouczając o grożącym niebezpieczeństwie oraz informując o sposobie ukarania.

4. Wychowawca lub pedagog informuje o zdarzeniu rodziców/ opiekunów prawnych ucznia, wzywa ich do szkoły i jeżeli jest to prawnie możliwe, oddaje przedmiot oraz sporządza notatkę w dokumentacji pedagoga szkoły.

W przypadku, gdy istnieje uzasadnione podejrzenie, że jest to narkotyk, substancja

lub przedmiot zagrażający zdrowiu i życiu dyrektor szkoły, pedagog lub interweniujący nauczyciel wzywa policję.

Uszkodzenie mienia szkolnego.

1. Nauczyciel lub inny pracownik szkoły będący świadkiem zdarzenia podejmuje interwencję mającą na celu powstrzymanie dalszych działań sprawców, a następnie powiadamia wychowawcę lub pedagoga.
2. W przypadku braku ustalenia sprawcy, osoba stwierdzająca uszkodzenie mienia ustala podstawowe okoliczności zdarzenia, a następnie informuje wychowawcę lub pedagoga.
3. Wychowawca, a w przypadku jego nieobecności pedagog przeprowadza rozmowę dyscyplinującą ze sprawcą zdarzenia, ustala sposób jego ukarania i sporządza notatkę w dokumentacji pedagoga.
4. Wychowawca lub pedagog informuje o zdarzeniu rodziców/opiekunów prawnych sprawcy i przekazuje sprawę konserwatorowi szkolnemu, który ustala sposób i termin naprawienia szkody.
5. W przypadku stwierdzenia dużej szkody pedagog w porozumieniu z dyrektorem szkoły podejmuje decyzję o zawiadomieniu policji.

Kradzieże na terenie szkoły, wymuszenia pieniędzy lub przedmiotów wartościowych.

1. Nauczyciel prowadzący zajęcia lub wychowawca, po otrzymaniu informacji od ucznia o kradzieży, przeprowadza z poszkodowanym i świadkami rozmowę w celu ustalenia okoliczności zdarzenia.
2. Nauczyciel podejmuje działania zmierzające do zwrotu skradzionego mienia poszkodowanemu, z wyłączeniem jednak przeszukania domniemanego sprawcy.
3. Nauczyciel, który podjął wstępną interwencję, przekazuje informację o zdarzeniu wychowawcy klasy poszkodowanego i sprawcy, a w przypadku jego nieobecności pedagogowi.
4. Należy zabezpieczyć dowody przestępstwa tj. przedmiotów pochodzących z kradzieży lub wymuszenia i przekazanie ich Policji
5. Należy zażądać, aby uczeń przekazał skradzioną rzecz, pokazał zawartość torby szkolnej oraz kieszeni we własnej odzieży oraz przekazał inne przedmioty budzących podejrzenie co do ich związku z poszukiwaną rzeczą - w obecności innej osoby, np. wychowawcy klasy, pedagoga szkolnego, psychologa, dyrektora lub innego pracownika szkoły (należy pamiętać, że pracownik szkoły nie ma prawa samodzielnie wykonać czynności przeszukania odzieży ani teczki ucznia. Może to zrobić tylko Policja
6. We współpracy z pedagogiem szkolnym należy ustalić okoliczności czynu i ewentualnych świadków zdarzenia

7. Dyrektor szkoły winien wezwać rodziców (opiekunów prawnych) sprawcy i przeprowadzić rozmowy z uczniem w ich obecności. Należy sporządzić notatkę z tej rozmowy podpisaną przez rodziców.

8. W uzasadnionym przypadku pedagog i wychowawca w porozumieniu z dyrektorem szkoły podejmują decyzję o zawiadomieniu policji. O tym fakcie informują rodziców/prawnych opiekunów poszkodowanego i sprawcy.

Postanowienia dodatkowe

- Szkoła nie odpowiada za przedmioty wartościowe, nie związane z procesem dydaktyczno - wychowawczo - opiekuńczym / np. telefony komórkowe, biżuterię, odtwarzacze MP3 i MP4, gry elektroniczne, zabawki , itp./.

Wystąpienie przypadków pedofilii w szkole

1. W pierwszym kroku po stwierdzeniu zagrożenia należy powiadomić dyrektora oraz pedagoga/psychologa szkolnego
2. W przypadku potwierdzenia informacji o pojawianiu się osób obcych, zaczepiających uczniów, należy bezzwłocznie powiadomić najbliższą placówkę Policji.
3. Następnie dyrektor szkoły winien przekazać pracownikom szkoły informację o stwierdzonym zagrożeniu.
4. Wychowawcy klas oraz pedagodzy szkolni winni podjąć działania profilaktyczne wśród uczniów w celu wskazania potencjalnego zagrożenia oraz wskazania możliwych form przekazania informacji o osobach, które mogą stwarzać zagrożenie.
5. W przypadku stwierdzenia, że uczeń był molestowany, bezzwłocznie powinni zostać powiadomieni rodzice/prawni opiekunowie ucznia oraz policja w celu przeprowadzenia czynności sprawdzających, które umożliwią ustalenie sprawcy molestowania.
6. Wychowawca lub pedagog/psycholog szkolny przeprowadza indywidualną rozmowę z uczniem (w obecności rodziców ustala przyczyny i okoliczności zdarzenia).
7. Wychowawca lub pedagog/psycholog szkolny winien przeprowadzić rozmowę z rodzicami/prawnymi opiekunami ucznia sprawcy na temat zdarzenia.
8. Dyrektor szkoły w porozumieniu z rodzicami/prawnymi opiekunami ustali działania z udziałem psychologa dziecięcego lub pedagoga w celu zapewnienia opieki na uczennicą/uczniem.

Rozpowszechnianie pornografii w szkole przez ucznia

1. W przypadku powzięcia przez nauczyciela/rodzica lub inną osobę informacji o rozpowszechnianiu przez ucznia pornografii w Internecie, w szkole należy bezzwłocznie powiadomić dyrektora szkoły oraz administratora sieci o zaistniałym zdarzeniu
2. W przypadku, gdy uczeń przekazuje informację o osobach, które pokazywały materiały pornograficzne, konieczne jest zapewnienie anonimowości w celu uniknięcia ewentualnych konsekwencji, które mogą być związane z przemocą skierowaną wobec tego ucznia przez sprawców zdarzenia.
3. Dyrektor szkoły winien przekazać informację o stwierdzonym zagrożeniu pracownikom szkoły.
4. Wychowawca klasy i pedagog szkolny winien podjąć działania profilaktyczne wśród uczniów w celu wskazania zagrożeń, jakie niesie za sobą upublicznianie materiałów o charakterze pornograficznym oraz wskazania możliwych konsekwencji tego typu działań
5. Dyrektor winien wezwać do szkoły rodziców/prawnych opiekunów ucznia, który rozpowszechniał materiały pornograficzne
6. Wychowawca lub pedagog/psycholog szkolny winien przeprowadzić rozmowę z rodzicami prawnymi opiekunami ucznia sprawcy na temat zdarzenia.

Wystąpienie przypadków prostytucji w szkole lub wśród uczniów.

1. W przypadku otrzymania informacji o sytuacji, w której uczeń był świadkiem czynności mogących mieć znamiona prostytucji, nauczyciel/pracownik przyjmujący zawiadomienie powinien powiadomić o zaistniałym wydarzeniu dyrektora szkoły.
2. W przypadku uzyskania informacji, że uczeń, który nie ukończył 18 lat, uprawia nierząd, bądź przejawia inne zachowania świadczące o demoralizacji, nauczyciel powiadamia wychowawcę klasy, który powinien wezwać do szkoły rodziców/prawnych opiekunów ucznia.
3. W przypadku stwierdzenia przez pracownika/nauczyciela, że uczeń/uczennica świadomie lub nie, dopuszczał się czynności, które mogłyby być uznane za prostytuowanie się, powinien wezwać do szkoły rodziców/prawnych opiekunów ucznia.
4. Wychowawca winien przeprowadzić rozmowę z rodzicami oraz z uczniem, w ich obecności. W przypadku potwierdzenia informacji, zobowiązuje ucznia do
5. zaniechania negatywnego postępowania, rodziców zaś bezwzględnie do szczególnego nadzoru nad dzieckiem. W toku interwencji profilaktycznej można zaproponować rodzicom skierowanie dziecka do specjalistycznej placówki i udział dziecka w programie terapeutycznym.
6. Jeżeli rodzice/opiekunowie prawni ucznia odmawiają współpracy lub nie stawiają się do szkoły, a nadal z wiarygodnych źródeł napływają informacje o przejawach demoralizacji ich dziecka,

dyrektor szkoły winien pisemnie powiadomić o zaistniałej sytuacji sąd rodzinny lub Policję (specjalistę ds. nieletnich).

7. W sytuacji, gdy szkoła wykorzystwała wszystkie dostępne jej środki oddziaływań wychowawczych (rozmowa z rodzicami, ostrzeżenia ucznia, spotkania z pedagogiem, psychologiem i itp.), a ich zastosowanie nie przynosi oczekiwanych rezultatów, dyrektor szkoły winien powiadomić sąd rodzinny lub Policję. Dalszy tok postępowania leży w kompetencji tych instytucji.

8. Jeżeli postępowanie świadczące o demoralizacji przejawia uczeń, który ukończył 18 lat, a nie jest to udział w działalności grup przestępczych, czy popełnienie przestępstwa, to postępowanie nauczyciela powinno być określone przez statut i/lub regulamin szkoły.

9. W przypadku uzyskania informacji o popełnieniu przez ucznia, który ukończył 17 lat, przestępstwa ściganego z urzędu lub jego udziału w działalności grup przestępczych, zgodnie z art. 304 § 2 kodeksu karnego, dyrektor szkoły jest obowiązany niezwłocznie zawiadomić o tym prokuratora lub Policję.

10. Dyrektor szkoły winien powiadomić Policję o podejrzeniu popełnienia przestępstwa.

11. Wychowawca lub pedagog/psycholog szkolny winien przeprowadzić rozmowę z rodzicami/prawnymi opiekunami ucznia sprawcy na temat zdarzenia.

12. Dyrektor szkoły w porozumieniu z rodzicami/prawnymi opiekunami ustala konieczność podjęcia działań z udziałem psychologa dziecięcego w celu zapewnienia opieki nad uczniem/uczennicą, którzy świadomie lub nie dopuszczali się czynności, które mogłyby być uznane za prostytuowanie się.

Wystąpienie przypadków niepokojących zachowań seksualnych uczniów w szkole

1. Nauczyciel lub inny pracownik szkoły pracownik powinien powiadomić wychowawcę klasy i/lub pedagoga/psychologa szkolnego o przypadkach niepokojących zachowań seksualnych uczniów w szkole, a jeżeli jest ich świadkiem, żąda od ucznia zaprzestania czynności i podejmuje z nim rozmowę wychowawczą.

2. W przypadku, gdy uczeń przekazuje nauczycielowi informację o niepokojących zachowaniach seksualnych, konieczne jest zapewnienie anonimowości w celu uniknięcia ewentualnych konsekwencji, które mogą być związane z przemocą skierowaną wobec tego ucznia przez uczniów, którzy brali czynny udział w tego typu zachowaniach

3. Wychowawca lub pedagog/ psycholog szkolny przeprowadza rozmowę z uczniem oraz informuje o zaistniałym zdarzeniu rodziców ucznia.

4. Jeżeli przeprowadzenie rozmowy z uczniem nie jest wystarczające dla zmiany jego zachowań, wychowawca, pedagog lub psycholog szkolny przekazuje rodzicom informację o zachowaniu ich dziecka, zobowiązując ich jednocześnie do szczególnego nadzoru nad nim

5. Wychowawca może wezwać rodziców/opiekunów prawnych ucznia do szkoły i przeprowadzić rozmowę z uczniem w ich obecności oraz ustalić z nimi dalsze wspólne postępowanie z dzieckiem.
6. W sytuacji kiedy rodzice odmawiają współpracy lub nie reagują na wezwanie do pojawienia się w szkole, gdy szkoła wykorzysta dostępne jej metody oddziaływań wychowawczych i nie przynoszą one spodziewanych efektów, a zachowanie ucznia wskazuje na znaczny stopień demoralizacji (np. uprawianie nierzędu), dyrektor szkoły pisemnie powiadamia o zaistniałej sytuacji Sąd Rejonowy Wydział Rodzinny i Nieletnich lub Policję – Wydział ds. Nieletnich.
7. Gdy zachowanie ucznia może świadczyć o popełnieniu przez niego przestępstwa (np. gwałtu), pedagog/psycholog szkolny w porozumieniu z dyrektorem szkoły po uprzednim powiadomieniu o zajściu rodziców/opiekunów ucznia, zawiadamia najbliższą jednostkę Policji, która dalej postępuje zgodnie ze swoimi procedurami. Pedagog całe zdarzenie dokumentuje, sporządzając możliwie dokładną notatkę.
8. Jeżeli postępowanie świadczące o demoralizacji przejawia uczeń, który ukończył 18 lat, a nie jest to udział w działalności grup przestępczych, czy popełnienie przestępstwa, to postępowanie nauczyciela powinno być określone przez statut i/lub regulamin szkoły.
9. W przypadku uzyskania informacji o popełnieniu przez ucznia, który ukończył 17 lat, przestępstwa ściganego z urzędu lub jego udziału w działalności grup przestępczych, zgodnie z art. 304 § 2 kodeksu karnego, dyrektor szkoły jako przedstawiciel instytucji jest obowiązany niezwłocznie zawiadomić o tym prokuratora lub Policję.

Wypadek podczas zajęć szkolnych, zajęć pozalekcyjnych oraz podczas przerw śródlekcyjnych.

1. Udzielenie pierwszej pomocy przedmedycznej poszkodowanemu

Pracownik szkoły, który powziął wiadomość o wypadku ucznia niezwłocznie zapewnia poszkodowanemu opiekę, w szczególności sprowadzając fachową pomoc medyczną, a w miarę możliwości udzielając poszkodowanemu pierwszej pomocy. Udzielenie pierwszej pomocy w wypadkach jest prawnym obowiązkiem każdego pracownika szkoły.

Jej nieudzielenie, szczególnie w odniesieniu do osoby odpowiedzialnej za bezpieczeństwo ucznia, skutkuje sankcją karną.

W sytuacji wypadku ucznia, nauczyciel przerywa lekcję, wyprowadzając uczniów z miejsca zagrożenia, jeżeli miejsce, w którym są lub będą prowadzone zajęcia może stwarzać zagrożenie dla bezpieczeństwa uczniów. Pracownik zobowiązany jest do niezwłocznego powiadomienia dyrektora szkoły o sytuacji.

2. Obowiązek powiadamiania i zabezpieczenia miejsca zdarzenia

O każdym wypadku zawiadamia się niezwłocznie: rodziców (opiekunów) poszkodowanego, pracownika szkoły odpowiedzialnego za bezpieczeństwo i higienę pracy, społecznego inspektora pracy, organ prowadzący szkołę lub placówkę oraz radę rodziców.

3. O wypadku śmiertelnym, ciężkim i zbiorowym zawiadamia się niezwłocznie prokuratora i kuratora oświaty.
4. O wypadku, do którego doszło w wyniku zatrucia, zawiadamia się niezwłocznie państwowego inspektora sanitarnego. Zawiadomienie dokonuje dyrektor lub upoważniony przez niego pracownik szkoły. Fakt ten powiadamiający dokumentuje wpisem w dzienniku zajęć podając datę i godzinę powiadomienia rodziców / opiekunów prawnych ucznia o wypadku.
5. Przy lekkich przypadkach (brak wyraźnych obrażeń – np. widoczne tylko lekkie zaczerwienienie, zadrapanie, lekkie skaleczenie), po udzieleniu pierwszej pomocy poszkodowanemu uczniowi, powiadamiający o zdarzeniu ustala z nim: potrzebę wezwania pogotowia ratunkowego lub potrzebę wcześniejszego przyjścia rodzica i godzinę odbioru dziecka ze szkoły w dniu zdarzenia. Informację o powyższych ustaleniach powiadamiający zamieszcza również w dzienniku zajęć.
6. W każdym trudniejszym przypadku (widoczne obrażenia, urazy, niepokojące objawy) dyrektor lub upoważniona osoba wzywa pogotowie ratunkowe.

Nagła niedyspozycja zdrowotna ucznia, zasłabnięcie.

1. Nauczyciel prowadzący zajęcia lub nauczyciel dyżurujący dokonuje wstępnej oceny sytuacji, zapewnia uczniowi opiekę i udziela pierwszej pomocy, a w razie potrzeby informuje sekretariat szkoły oraz dyrektora szkoły poprzez wyznaczonego ucznia.
2. Nauczyciel powiadamia o zaistniałej sytuacji sekretariat szkoły poprzez wyznaczonego ucznia. Osoba odbierająca informację powiadamia rodziców/prawnych opiekunów i ustala sposób odebrania dziecka ze szkoły.
3. Do momentu odebrania przez rodziców/ opiekunów prawnych lub przyjazdu pogotowia uczeń pozostaje pod opieką nauczyciela lub innej osoby wyznaczonej przez dyrektora szkoły.
4. W przypadku, gdy istnieje obawa, że zagrożone jest zdrowie i życie dziecka nauczyciel wzywa pogotowie ratunkowe, zawiadamia dyrektora szkoły, rodziców/ opiekunów prawnych ucznia.

Posiadanie i używanie środków psychoaktywnych (narkotyki, leki), alkoholu, papierosów.

Niebezpieczne narzędzia, przedmioty i substancje:

Za przedmioty niebezpieczne uważa się: scyzoryki i noże, duże metalowe sygnety, łańcuchy, szpikulce, kije, lasery, gaz, straszaki broni, pałki gumowe lub plastikowe oraz inne niebezpieczne przedmioty, substancje chemiczne łatwopalne, wybuchowe i żrące, narkotyki, alkohol, nikotynę, leki psychotropowe, tzw. „dopalacze”.

1. Nauczyciel lub inny pracownik szkoły, który jest świadkiem posiadania przez ucznia niedozwolonego narzędzia lub substancji, nakłania go do oddania niebezpiecznego przedmiotu i podejmuje działanie zmierzające do jego zabezpieczenia (zachowując środki ostrożności deponuje w sekretariacie, gabinecie pedagoga lub zabezpiecza pomieszczenie, w którym znajduje się przedmiot przed dostępem innych uczniów).

2. Jeżeli uczeń nie chce oddać przedmiotu lub substancji nauczyciel interweniujący natychmiast powiadamia wychowawcę, pedagoga, a w uzasadnionych sytuacjach dyrektora szkoły.

3. Wychowawca bądź pedagog odbiera niebezpieczny przedmiot, przeprowadza rozmowę z uczniem wyjaśniając przyczyny przyniesienia tego przedmiotu, pouczając o grożącym niebezpieczeństwie oraz informując o sposobie ukarania.

4. Wychowawca lub pedagog informuje o zdarzeniu rodziców/ opiekunów prawnych ucznia, wzywa ich do szkoły i jeżeli jest to prawnie możliwe, oddaje przedmiot oraz sporządza notatkę w dokumentacji pedagoga szkoły.

5. W przypadku, gdy istnieje uzasadnione podejrzenie, że jest to narkotyk, substancja lub przedmiot zagrażający zdrowiu i życiu dyrektor szkoły, pedagog lub interweniujący nauczyciel wzywa policję.

Postępowanie w sytuacji podejrzenia, że uczeń znajduje się pod wpływem alkoholu lub środków odurzających.

1. Nauczyciel odizolowuje ucznia od innych dzieci.
2. Nauczyciel informuje o zdarzeniu pedagoga, wychowawcę lub dyrektora szkoły.
3. Pedagog, wychowawca lub dyrektor informuje rodziców/ opiekunów prawnych ucznia i wzywa do szkoły. W przypadku odmowy przyjazdu rodziców lub niemożności skontaktowania się z rodzicami /prawnymi opiekunami, zawiadamia policję.
4. W przypadku istnienia podejrzenia o zagrożeniu zdrowia i życia ucznia pedagog lub dyrektor szkoły wzywa karetkę pogotowia i policję.
5. Pedagog odnotowuje zdarzenie w dokumentacji pedagoga szkoły.
6. Wychowawca i pedagog przeprowadzają rozmowy z uczniem i jego rodzicami/ opiekunami prawnymi. *Rozmowa obejmuje informacje o ustalonych okolicznościach zdarzenia, konsekwencjach zażywania środków odurzających, formie ukarania ucznia.*

7. W uzasadnionym przypadku pedagog w porozumieniu z dyrektorem szkoły powiadamia policję.

Wagary, powtarzające się, nieusprawiedliwione nieobecności na lekcjach.

Zgodnie ze Statutem Szkoły dotyczącym zasad usprawiedliwiania nieobecności na lekcjach: Uczeń ma obowiązek przedstawić wychowawcy lub innemu nauczycielowi usprawiedliwienie za czas nieobecności natychmiast po powrocie do szkoły, ale nie później niż w ciągu tygodnia od momentu ustania absencji.

Jeśli ten warunek nie zostanie spełniony, uczeń ma godziny nieusprawiedliwione, co wpływa na ujemne punkty zachowania.

Wszystkie godziny nieusprawiedliwione w terminie - uważane są za wagary.

1. Wychowawca w przypadku opuszczania przez ucznia pojedynczych lekcji lub całych dni bez usprawiedliwienia każdorazowo informuje rodzica/prawnego opiekuna o absencji i ustala przyczynę nieobecności.

2. W przypadku utrudnionego kontaktu z rodzicami/ opiekunami prawnymi ucznia wychowawca wzywa ich do szkoły listem poleconym, którego kserokopię zachowuje.

3. Wychowawca przeprowadza rozmowy z uczniem i jego rodzicami/ opiekunami prawnymi i odnotowuje ten fakt w dokumentacji pedagoga szkolnego. *Rozmowa ma na celu przekazanie informacji o konsekwencjach opuszczania zajęć lekcyjnych, formie ukarania ucznia oraz zobowiązanie rodziców/ opiekunów prawnych do większej kontroli nad dzieckiem.*

4. Jeżeli został przez sąd przydzielony kurator społeczny, wychowawca powiadamia o powyższej absencji ucznia również kuratora, a fakt odbycia rozmowy odnotowuje w dokumentacji pedagoga szkoły.

5. Jeżeli sytuacja powtarza się, wychowawca informuje dyrektora szkoły, który wzywa rodzica do spełniania przez dziecko obowiązku szkolnego, wysyłając pisemne wezwanie listem poleconym za potwierdzeniem odbioru.

6. Jeżeli podjęte działania nie przynoszą pozytywnego skutku dyrektor szkoły kieruje sprawę na drogę postępowania egzekucyjnego.

Zachowanie uniemożliwiające prowadzenie lekcji (wulgarne zachowanie w stosunku do rówieśników i nauczycieli, głośne rozmowy, chodzenie po sali, brak reakcji na polecenia nauczyciela itp.)

1. Nauczyciel prowadzący zajęcia upomina słownie ucznia, przeprowadza z nim rozmowę, a w przypadku braku reakcji, informuje o zachowaniu rodziców/ opiekunów ucznia osobiście lub wpisując odpowiednią notatkę do zeszytu korespondencji lub zeszytu przedmiotowego. Na kolejnej lekcji kontroluje fakt zapoznania się rodzica z notatką.
2. W sytuacji wymagającej natychmiastowej interwencji innych osób nauczyciel powiadamia pedagoga lub dyrektora szkoły poprzez skierowanie do sekretariatu ucznia z klasy.
3. Nauczyciel prowadzący zajęcia informuje o zdarzeniu wychowawcę i sporządza odpowiednią notatkę w dzienniku lekcyjnym.
4. Wychowawca przeprowadza rozmowę z uczniem oraz jego rodzicami / opiekunami prawnymi i wymierza kary zgodnie z WSO.
5. W przypadku braku poprawy zachowania wychowawca w porozumieniu i w obecności nauczyciela prowadzącego i pedagoga przeprowadza rozmowę z uczniem oraz jego rodzicami/opiekunami prawnymi. W przypadkach trudnych konsultuje się z zespołem wychowawczym w celu podjęcia działań zmierzających do zdyscyplinowania ucznia.

Wypadek popełnienia przez ucznia czynu karalnego .

Przypadek dotyczy czynów zabronionych przez ustawę o postępowaniu w sprawach nieletnich rozumianych jako przestępstwo, przestępstwo skarbowe albo wykroczenie określone w artykułach:
art. 50a – posiadanie noża, maczety lub innego podobnie niebezpiecznego przedmiotu w miejscu publicznym,

art. 51 – zakłócenie spokoju lub porządku publicznego,

art. 69 – umyślne niszczenie, uszkodzanie, usuwanie znaków,

art. 74 – niszczenie, uszkodzanie, usuwanie znaków ostrzegawczych,

art. 76 – rzucanie przedmiotami w pojazd mechaniczny,

art. 85 – samowolne ustawianie, niszczenie, uszkodzanie znaków,

art. 87 – prowadzenie pojazdu w stanie po użyciu alkoholu,

art. 119 – kradzież lub przywłaszczenie,

art. 122 – paserstwo czyli nabycie mienia, wiedząc o tym, że pochodzi ono z kradzieży,

art. 124 – niszczenie lub uszkodzanie cudzej rzeczy,

art. 133 – spekulacja biletami, tzw. konik,

art. 143 – utrudnianie lub uniemożliwianie korzystania z urządzeń użytku publicznego.

1. Osoba będąca świadkiem/dostrzegła zagrożenie zobowiązania jest do powiadomienia dyrektora szkoły.
2. Dyrektor szkoły odpowiada za ustalenie okoliczności czynu i ewentualnych świadków zdarzenia

3. W przypadku, gdy sprawca jest znany i przebywa na terenie szkoły, wyznaczone przez niego osoby winny zatrzymać i przekazać go dyrektorowi szkoły lub pedagogowi szkolnemu pod opiekę.
4. Dyrektor szkoły winien powiadomić rodziców ucznia o zaistniałym przypadku.
5. Dyrektor szkoły jest zobowiązany do niezwłocznego powiadomienia Policji w przypadku, gdy sprawa jest poważna (np. rozbój, uszkodzenie ciała, itp.) lub w przypadku, gdy nieletni sprawca nie jest uczniem szkoły i jego tożsamość jest nieznana. Do jego obowiązków należy także zabezpieczenie ewentualnych dowodów lub przedmiotów pochodzących z przestępstwa i przekazanie ich Policji.

Oddalenie się ucznia od grupy w czasie wycieczki szkolnej na terenie wsi i poza miejscem zamieszkania.

1. Opiekun grupy/ kierownik wycieczki ustala okoliczności oddalenia i podejmuje natychmiastowe poszukiwania zaginionego ucznia:
  - a) poza miejscem zamieszkania poszukiwanie podejmuje kierownik wycieczki, a grupa z opiekunami pozostaje w ustalonym miejscu
  - b) w miejscu zamieszkania opiekun grupy telefonicznie informuje dyrekcję szkoły, która deleguje osobę do doprowadzenia grupy do szkoły, a opiekun podejmuje poszukiwania.
2. Po odnalezieniu ucznia opiekun grupy/ kierownik wycieczki:
  - wyjaśnia przyczyny, które doprowadziły do takiej sytuacji,
  - uświadamia odnalezionej osobie konsekwencje jej zachowania,
  - jeśli oddalenie było nieświadome, przypomina regulamin wycieczki i udziela uczniowi upomnienia,
  - jeśli oddalenie było świadome – przypomina regulamin wycieczki i informuje ucznia o sposobie ukarania,
  - informuje rodziców/ opiekunów prawnych
3. Jeśli poszukiwania ucznia są bezskuteczne, opiekun/kierownik grupy informuje policję, dyrektora szkoły i rodziców/opiekunów prawnych.
4. Jeśli oddalenie od grupy będzie się powtarzało, uczestnictwo ucznia w następnej imprezie turystycznej zostaje zawieszona.

Brak kontaktu z rodzicami/ opiekunami prawnymi dziecka.

1. W przypadku, gdy rodzic/opiekun prawny nie kontaktuje się z wychowawcą w czasie wyznaczonym, wychowawca prosi rodzica/ opiekuna prawnego o przybycie do szkoły, wykorzystując różne formy nawiązywania kontaktu z rodzicem: wpis do zeszytu wychowawczego, kontakt telefoniczny, wizyta w domu. Podjęte działania dokumentuje w dzienniku lekcyjnym.
2. W przypadku braku reakcji ze strony rodzica/ opiekuna prawnego wychowawca

wysła list polecony za potwierdzeniem odbioru.

3. W przypadku, gdy rodzic/ opiekun prawny nadal nie reaguje na wezwanie, wychowawca w porozumieniu z pedagogiem i dyrektorem szkoły podejmuje dalsze przewidziane prawem działania.

Nieodebrane dziecko ze świetlicy szkolnej przez rodziców/ opiekunów i samowolne oddalenie się dziecka ze świetlicy.

Samowolne oddalenie się dziecka ze świetlicy.

1. Nauczyciel świetlicy ustala okoliczności oddalenia i podejmuje natychmiastowe poszukiwania zaginionego ucznia, odnotowuje w dokumentacji jego nieobecność. W przypadku, jeśli pełni opiekę jednoosobowo, powiadamia o fakcie dyrekcję szkoły.

2. Po odnalezieniu ucznia nauczyciel udziela mu upomnienia i informuje o konsekwencjach złamania zasad regulaminu oraz informuje o zaistniałym fakcie rodziców/ opiekunów prawnych oraz wychowawcę klasy.

3. W przypadku nieodnalezienia dziecka nauczyciel świetlicy informuje o fakcie dyrektora szkoły, rodziców /opiekunów prawnych.

4. Jeśli dalsze poszukiwania podjęte przez szkołę i rodziców nie przynoszą oczekiwanego rezultatu, dyrektor szkoły powiadamia policję.

5. Jeżeli zachowanie powtarza się nauczyciel świetlicy informuje pedagoga i wychowawcę klasy, którzy w porozumieniu z rodzicami podejmują działania zapobiegawcze.

Uczeń nieodebrany ze świetlicy

1. Nauczyciel świetlicy kontaktuje się telefonicznie z rodzicami/opiekunami prawnymi dziecka, ustala przyczyny zdarzenia i zapewnia dziecku opiekę do czasu ich przybycia lub przybycia osób wskazanych przez opiekunów prawnych do odbioru dziecka.

2. Nauczyciel świetlicy przypomina rodzicom/opiekunom prawnym, że są zobowiązani do punktualnego odbioru dziecka ze świetlicy.

3. W przypadku braku kontaktu z rodzicami/opiekunami prawnymi nauczyciel jest zobowiązany do wezwania policji, w celu ustalenia miejsca pobytu opiekunów pranych ucznia i zapewnienie uczniowi dalszej opieki. Do czasu ustalenia miejsca pobytu dziecko pozostaje pod opieką funkcjonariusza policji. Po ustaleniu miejsca pobytu opiekunów, policja w obecności nauczyciela przekazuje ucznia opiekunowi/rodzicowi.

4. W przypadku braku możliwości niezwłocznego ustalenia miejsca pobytu rodziców/opiekunów dziecko jest przekazywane policji, w celu zapewnienia opieki przez właściwy ośrodek opiekuńczo – wychowawczy.

5. Jeżeli sytuacja powtarza się nauczyciel świetlicy informuje pedagoga i dyrektora szkoły, którzy rozpoznają sytuację i podejmują dalsze przewidziane prawem działania.

Osoba odbierająca dziecko ze świetlicy szkolnej/ szkoły wykazujące zachowania świadczące o byciu pod wpływem alkoholu lub środków odurzających.

1. W przypadku wystąpienia sytuacji, w której w ocenie nauczyciela istnieje podejrzenie, że dziecko odbierane jest przez osobę będącą w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środków odurzających, nauczyciel powinien odmówić wydania dziecka i zażądać wezwania (lub wezwać samemu) innego opiekuna dziecka.

2. O zaistniałej sytuacji nauczyciel jest zobowiązany poinformować wychowawcę i dyrektora szkoły oraz sporządzić notatkę służbową.

3. W przypadku, gdy nie ma innej osoby uprawnionej do odbioru dziecka należy wezwać policję.

Próby odbioru dziecka przez osoby niebędące rodzicami/opiekunami prawnymi.

1. Dziecko odbierane przez osobę niebędącą rodzicem/opiekunem prawnym lub osobą wskazaną w karcie świetlicowej musi posiadać pisemne upoważnienie czytelnie podpisane przez rodziców/opiekunów prawnych. Gdy upoważnienie znajduje się w dzienniczku nie ma możliwości skserowania go, dzienniczek pozostaje w szkole do dnia następnego.

2. W przypadku braku stosownego upoważnienia, nauczyciel kontaktuje się telefonicznie z rodzicem/opiekunem prawnym i powiadamia go o zaistniałej sytuacji. Wspólnie ustalają dalsze działania.

3. Nauczyciel sporządza notatkę z zaistniałej sytuacji.

4. Nauczyciel ma prawo poprosić osobę odbierającą dziecko o okazanie dowodu osobistego.

21. Korzystanie z telefonu komórkowego oraz innych urządzeń elektronicznych na terenie szkoły.

W szkole obowiązuje zakaz korzystania przez uczniów z telefonów komórkowych oraz innych urządzeń elektronicznych podczas obowiązkowych zajęć lekcyjnych oraz zajęć pozalekcyjnych.

Urządzenia te muszą być wyłączone lub wyciszone i schowane.

W szczególnych sytuacjach, nauczyciel może udzielić zgody na skorzystanie przez ucznia z telefonu komórkowego podczas zajęć.

1. Wychowawcy informują uczniów na początku roku szkolnego o warunkach korzystania z telefonów komórkowych oraz innych urządzeń elektronicznych podczas pobytu w szkole.

2 Nauczyciel, który stwierdzi, że uczeń korzysta z telefonu komórkowego lub innych urządzeń elektronicznych podczas zajęć, ustnie upomina ucznia i wydaje polecenie wyłączenia i schowania urządzenia.

3. Nauczyciel lub wychowawca informuje o zdarzeniu rodziców / opiekunów prawnych ucznia.

22. Pomoc ofiarom przemocy fizycznej i psychicznej oraz cyberprzemocy.

Postępowanie wobec ofiar przemocy fizycznej i psychicznej w rodzinie

1. Nauczyciel, który podejrzewa, że uczeń jest ofiarą przemocy domowej informuje o tym fakcie wychowawcę, a ten pedagoga.

2. Wychowawca w porozumieniu z pedagogiem, w zależności od sytuacji, przeprowadza rozmowę z dzieckiem, prosi pielęgniarkę z ośrodka lekarza rodzinnego o pomoc w dokonaniu wywiadu lub podejmuje inne przewidziane prawem czynności zmierzające do rozpoznania sprawy.

3. Pedagog w porozumieniu z dyrektorem szkoły przeprowadza rozmowę z rodzicami/opiekunami prawnymi dziecka. Informuje o podejrzeniu stosowania przemocy wobec dziecka i niedostatecznej nad nim opieki oraz o konsekwencjach takiego postępowania i wskazuje formy pomocy.

4. Pedagog sporządza notatkę z przeprowadzonej rozmowy, którą podpisują również rodzice/ opiekunowie prawni dziecka.

5. Jeżeli podejrzenia potwierdzają się lub istnieje uzasadniona obawa, że dziecko jest ofiarą przemocy, pedagog informuje policję i sąd rodzinny. Sporządza notatkę w dokumentacji pedagoga. W przypadku rodziny objętej dozorem, o swoich podejrzeniach niezwłocznie informuje kuratora.

Postępowanie wobec ofiar i sprawców cyberprzemocy

1. Nauczyciel, któremu zgłoszony został przypadek cyberprzemocy, informuje o zdarzeniu wychowawcę, a ten pedagoga.

2. Wychowawca w porozumieniu z pedagogiem przeprowadza rozmowę z ofiarą cyberprzemocy, udziela jej wsparcia i porady, ustala okoliczności zdarzenia i ewentualnych świadków.

3. Wychowawca i pedagog przy udziale nauczyciela informatyki zabezpieczają dowody i jeżeli to możliwe, ustalają tożsamość sprawcy cyberprzemocy.

4. Wychowawca w porozumieniu z pedagogiem informuje o zdarzeniu rodziców/ opiekunów prawnych poszkodowanego i sprawcy (jeżeli jest znany i nieletni).

5. Jeżeli sprawca cyberprzemocy jest uczniem szkoły, wychowawca postępuje zgodnie z zasadami oceny negatywnego zachowania zawartymi w WSO.

6. W innych przypadkach pedagog w porozumieniu z dyrektorem szkoły zawiadamia

policej. Sporządza notatkę przechowywaną w dokumentacji pedagoga.

7. Wychowawca i pedagog monitorują sytuację ucznia (ofiary), sprawdzając, czy nie są wobec niego podejmowane działania przemocowe bądź odwetowe ze strony sprawcy.

Zagrożenia bezpieczeństwa cyfrowego

Ad. III 1 Dostęp do treści szkodliwych, niepożądanych i nielegalnych.

1. Reakcja szkoły w przypadku pozyskania wiedzy o wystąpieniu zagrożenia będzie zależna od tego, czy:

- (1) treści te można bezpośrednio powiązać z uczniami danej szkoły, czy też
- (2) treści nielegalne lub szkodliwe nie mają związku z uczniami danej szkoły, lecz wymagają

kontakty szkoły z odpowiednimi służbami.

2. W pierwszej kolejności należy zabezpieczyć dowody w formie elektronicznej (pliki z treściami niedozwolonymi, zapisy rozmów w komunikatorach, e-maile, zrzuty ekranu),

znajdzone w Internecie lub w komputerze dziecka. Zabezpieczenie dowodów jest zadaniem rodziców lub opiekunów prawnych dziecka, w czynnościach tych może wspomagać ich przedstawiciel szkoły posiadający odpowiednie kompetencje techniczne.

3. W przypadku sytuacji (1) rozwiązanie leży po stronie szkoły, zaś (2) należy rozważyć zgłoszenie incydentu na Policję oraz zgłosić go do serwisu Dyżurnet (dyzurnet.pl).

4. Konieczne jest poinformowanie wszystkich rodziców lub opiekunów dzieci uczestniczących w zdarzeniu o sytuacji i roli ich dzieci.

5. W przypadku udostępniania (szerowania, dzielenia się) treści opisanych wcześniej jako szkodliwych/ niedozwolonych/nielegalnych i niebezpiecznych dla zdrowia przez ucznia należy przeprowadzić z nim rozmowę na temat jego postępowania i w jej trakcie uzmysłwić mu szkodliwość prowadzonych przez niego działań. Działania szkoły powinny koncentrować się jednak na aktywnościach wychowawczych.

6. W przypadku upowszechniania przez sprawców treści nielegalnych (np. pornografii dziecięcej) należy złożyć zawiadomienie o zdarzeniu na Policję.

7. Dzieci - ofiary i świadków zdarzenia – należy od pierwszego etapu interwencji - otoczyć opieką psychologiczno-pedagogiczną. Rozmowa z dzieckiem powinna się odbywać w warunkach jego komfortu psychicznego, z poszanowaniem poufności i podmiotowości ucznia ze względu na fakt, iż kontakt z treściami nielegalnymi może mieć bardzo szkodliwy wpływ na jego psychikę. W jej trakcie należy ustalić okoliczności uzyskania przez ofiarę dostępu do ww. treści.

8. Z rodzicami lub opiekunami prawnymi należy uzgodnić podejmowane działania i formy wsparcia dziecka.

9. W przypadku kontaktu dziecka z treściami szkodliwymi należy dokładnie zbadać sposób, w jaki nastąpił kontakt dziecka z nimi. Poszukiwanie przez dziecko tego typu treści w sieci lub podsuwanie ich dziecku przez innych może być oznaką niepokojących incydentów ze świata rzeczywistego.
10. W przypadku, gdy informacja na temat zdarzenia dotrze do środowiska rówieśniczego ofiary – w klasie, czy szkole, wskazane jest podjęcie działań edukacyjnych i wychowawczych.
11. W przypadku naruszenia prawa np. rozpowszechniania materiałów pornograficznych z udziałem nieletniego lub prób uwiedzenia małoletniego w wieku do 15 lat przez osobę dorosłą należy – w porozumieniu z rodzicami dziecka - niezwłocznie powiadomić Policję.
12. Kontakt z treściami szkodliwymi lub niebezpiecznymi może wywołać potrzebę skorzystania przez ofiarę ze specjalistycznej opieki psychologicznej. Decyzja o takim kontakcie i skierowaniu na terapię musi zostać podjęta w porozumieniu z rodzicami/opiekunami prawnymi dziecka.

Ad. III 2 Cyberprzemoc

1. Przypadek cyberprzemocy może zostać ujawniony przez ofiarę, świadka (np. innego ucznia, nauczyciela, rodzica) lub osobę bliską ofierze (np. rodzice, rodzeństwo, przyjaciele). W każdym przypadku należy ze spokojem wysłuchać osoby zgłaszającej i okazać jej wsparcie. Podziękować za zaufanie i zgłoszenie tej sprawy.
2. Jeśli zgłaszającym jest ofiara cyberprzemocy, podejmując działania przede wszystkim należy okazać wsparcie, z zachowaniem jej podmiotowości i poszanowaniem jej uczuć. Potwierdzić, że ujawnienie przemocy jest dobrą decyzją. Taką rozmowę należy przeprowadzić w miejscu bezpiecznym, zapewniającym ofierze intymność.
3. Nie należy podejmować kroków, które mogłyby prowadzić do powtórnej wiktyimizacji czy wzbudzić podejrzenia sprawcy (np. wywoływać ucznia z lekcji do dyrekcji).
4. Jeśli osobą zgłaszającą nie jest ofiara, na początku prosimy o opis sytuacji, także z zachowaniem podmiotowości i poszanowaniem uczuć osoby zgłaszającej (np. strach przed byciem kapusiem, obawa o własne bezpieczeństwo). W każdej sytuacji w trakcie ustalania okoliczności trzeba ustalić charakter zdarzenia (rozmiar i rangę szkody, jednorazowość /powtarzalność). Realizując procedurę należy unikać działań, które mogłyby wtórnie stygmatyzować ofiarę lub sprawcę, np.: wywoływanie uczniów z lekcji, konfrontowanie ofiary i sprawcy, niewspółmierna kara, wytykanie palcami, etc. Trzeba dokonać oceny, czy zdarzenie wyczerpuje znamiona cyberprzemocy, czy jest np. niezbyt udanym z artem (wtedy trzeba podjąć działania profilaktyczne mające na celu nie dopuszczenie do eskalacji tego typu zachowań w stronę cyberprzemocy).
5. Należy zabezpieczyć wszystkie dowody związane z aktem cyberprzemocy (np. zrobić kopię materiałów, zanotować datę i czas otrzymania materiałów, dane nadawcy, adresy stron www, historię połączeń, etc.). W trakcie zbierania materiałów należy zadbać o bezpieczeństwo osób zaangażowanych w problem.

6. Jeśli ustalenie sprawcy nie jest możliwe, a w ocenie kadry pedagogicznej jest to konieczne, należy skontaktować się z Policją. Bezwzględnie należy zgłosić rozpowszechnianie nagich zdjęć osób poniżej 18 roku życia (art. 202 par. 3 KK).
7. Gdy sprawca cyberprzemocy jest znany i jest on uczniem szkoły, pedagog szkolny powinien przeprowadzić z nim rozmowę o jego zachowaniu. Rozmowa taka ma służyć ustaleniu okoliczności zdarzenia, jego wspólnej analizie (w tym np. przyjrzeniu się przyczynom), a także próbie rozwiązania sytuacji konfliktowej (w tym sposobów zadośćuczynienia ofiarom cyberprzemocy).
8. Szkoła może stosować wobec sprawcy konsekwencje przewidziane w Statucie szkoły dla sytuacji „tradycyjnej” przemocy.
9. Należy poinformować ucznia (ofiary) o krokach, jakie może podjąć szkoła i sposobach, w jaki może zapewnić mu bezpieczeństwo. Należy mu pomóc (rodzicom ofiary) w zabezpieczeniu dowodów, zerwaniu kontaktu ze sprawcą, zadbanie o podstawowe zasady bezpieczeństwa on-line.
10. W trakcie rozmowy z dzieckiem i/lub jego rodzicami/opiekunami, jeśli jest to wskazane, można zaproponować pomoc specjalisty (np. psycholog szkolny, poradnia psychologiczno-pedagogiczna) oraz przekazać informację o możliwości zgłoszenia sprawy Policji.
11. Należy zadbać o bezpieczeństwo świadków zdarzenia, zwłaszcza, jeśli byli oni osobami ujawniającymi cyberprzemoc.

Ad. III 3 Naruszenia prywatności dotyczące nieodpowiedniego lub niezgodnego z prawem wykorzystania danych osobowych lub wizerunku dziecka i pracownika szkoły

1. Gdy sprawcą jest uczeń - kolega ofiary ze szkoły czy klasy, uczniowie lub rodzice winni skontaktować się z dyrektorem szkoły lub wychowawcą.
2. W przypadku, gdy do naruszenia prywatności poprzez kradzież, wyłudzenie danych osobowych wykorzystanie wizerunku dziecka dochodzi ze strony dorosłych osób trzecich, rodzice winni skontaktować się bezpośrednio z Policją i powiadomić o tym szkołę (zgodnie z Kodeksem Karnym ściganie następuje tu na wniosek pokrzywdzonego).
3. W pierwszej kolejności należy zabezpieczyć dowody nieodpowiedniego lub niezgodnego z prawem działania - w formie elektronicznej (e-mail, zrzut ekranu, konwersacja w komunikatorze lub sms). Równolegle należy dokonać zmian tych danych identyfikujących, które zależą od ofiary, tj. haseł i loginów lub kodów dostępu do platform i portali internetowych, tak aby uniemożliwić kontynuację procederu naruszania prywatności.
4. Jeśli wykradzione dane zostały wykorzystane w celu naruszenia dobrego wizerunku ofiary, bądź w innych celach niezgodnych z prawem należy dążyć do wyjaśnienia tych działań i usunięcia ich skutków, także tych widocznych w Internecie.
5. Likwidacja stron internetowych czy profili w portalach społecznościowych, która wymagać będzie interwencji w zebrane dowody musi odbywać się za zgodą Policji (o ile została powiadomiona).

6. W przypadku znanego sprawcy, który jednak nie działał w celu wyrządzenia ofierze szkody majątkowej lub osobistej, szkoła powinna dążyć do rozwiązania problemu w ramach działań wychowawczo – edukacyjnych uzgodnionych rodzicami.
7. Gdy sprawcą incydentu jest uczeń szkoły, należy wobec niego – w porozumieniu z rodzicami – podjąć działania wychowawcze, zmierzające do uświadomienia nieodpowiedniego i nielegalnego charakteru czynów, jakich dokonał. Jednym z elementów takich działań powinny być przeprosiny złożone osobie poszkodowanej.
8. Dyrekcja szkoły winna podjąć decyzje w sprawie powiadomienia o incydencie Policji, biorąc pod uwagę wiek sprawcy, jego dotychczasowe zachowanie, postawę po odkryciu incydentu oraz opinie wychowawcy i pedagoga.
9. Ofiary incydentów należy otoczyć – w porozumieniu z rodzicami/opiekunami prawnymi - opieką pedagogiczno-psychologiczną i powiadomić o działaniach podjętych w celu usunięcia skutków działania sprawcy.
10. Gdy kradzież tożsamości, bądź naruszenie dobrego wizerunku ofiary jest znane szerszemu gronu uczniów szkoły, należy podjąć wobec nich działania wychowawcze, zwracające uwagę na negatywną ocenę naruszania wizerunku ucznia – koleżanki lub kolegi oraz ryzyko penalizacji.
11. Gdy naruszenie prywatności, czy wyłudzenie lub kradzież tożsamości skutkują wyrządzeniem ofierze szkody majątkowej lub osobistej, rodzice dzieci winni o nim powiadomić Policję.
12. W przypadku konieczności podejmowania dalszych działań pomocowych wobec ofiary, można skierować ucznia, za zgodą i we współpracy z rodzicami, do placówki specjalistycznej, np. terapeutycznej.

Ad. III 4 Zagrożenia dla zdrowia dzieci w związku z nadmiernym korzystaniem z Internetu

1. Infoholizm stwierdza najczęściej rodzic lub opiekun prawny dziecka.
2. Nauczyciele w szkole powinni zainteresować się przypadkami dzieci nieangażujących się w życie klasy, a poświęcającymi wolne chwile na kontakt online lub przychodzącymi do szkoły po nieprzespanej nocy.
3. Szkoła powinna ustalić skutki zdrowotne i psychiczne, jakie nadmierne korzystanie z zasobów Internetu wywołało u dziecka (np. gorsze oceny w nauce, niedosypianie, niedojadanie, rezygnacja z dawnych zainteresowań, załamanie się relacji z rodziną czy rówieśnikami).
4. W początkowej fazie popadania w uzależnienie do Internetu należy koncentrować się na wsparciu udzielonym w rodzinie i w szkole (pedagog szkolny, wychowawca).
5. Należy przeprowadzić rozmowę ucznia (rozmowy) ze specjalistą, która pozwoli zdiagnozować poziom zagrożenia, określić przyczyny popadnięcia w nałóg (np. sytuacja domowa,

brak sukcesów edukacyjnych w szkole, izolacja w środowisku rówieśniczym) i ukazać specyfikę przypadku. Warto w tym zakresie skorzystać z pomocy Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej.

6. Dziecku należy zapewnić komfort psychiczny - o jego sytuacji i specyfice uwarunkowań osobistych muszą zostać powiadomieni wszyscy uczący go i oceniający nauczyciele.
7. O ile nie wiedzą o problemie swojego dziecka, niezbędne jest powiadomienie rodziców lub opiekunów prawnych dziecka i omówienie z nimi wspólnych rozwiązań.
8. Jeśli świadkami problemu są rówieśnicy dziecka, należy im w rozmowie zwrócić uwagę na negatywne aspekty nadmiernego korzystania z zasobów Internetu oraz zaapelować o codzienne wsparcie dla dziecka dotkniętego problemem, a także o informowanie wychowawcy w przypadku wystąpienia kolejnych przypadków u innych dzieci.
9. W przypadku zdiagnozowania przez psychologa zaawansowanego uzależnienia od korzystania z zasobów Internetu dziecko powinno zostać skierowane przez szkołę, w bliskiej współpracy z rodzicami, do placówki specjalistycznej oferującej program terapeutyczny z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom.

Ad. III 5 Nawiązywanie niebezpiecznych kontaktów w Internecie - uwodzenie, zagrożenie pedofilią

1. Należy zidentyfikować i zabezpieczyć w szkole, w formie elektronicznej dowody działania dorosłego sprawcy uwiedzenia (zapisy rozmów w komunikatorach, na portalach społecznościowych; zrzuty ekranowe, zdjęcia, wiadomości e-mail).
2. Jednocześnie – bezzwłocznie - należy dokonać zawiadomienia na Policji o wystąpieniu zdarzenia.
3. W każdym przypadku próby nawiązania niebezpiecznego kontaktu – np. w celu werbunku do sekty lub grupy promującej niebezpieczne zachowania, a także werbunku do grupy terrorystycznej należy przed wszystkim zapewnić ofierze opiekę psychologiczną i poczucie bezpieczeństwa. Podobne wsparcie winno być udzielone w przypadku zaobserwowania antyzdrowotnych i zagrażających życiu zachowań uczniów (samookaleczenia, zażywanie substancji psychoaktywnych), bowiem zachowania te mogą być inicjowane i wzmacniane poprzez kontakty w Internecie.
4. O możliwym związku takich zachowań dzieci z inspiracją w Internecie należy powiadomić rodziców.
5. W trakcie rozmowy z dzieckiem prowadzonej w warunkach komfortu psychicznego przez wychowawcę/ pedagoga/osobę ze szkoły, do której dziecko ma szczególne zaufanie, należy uzyskać wszelkie możliwe informacje o sprawcy i przekazać je Policji.
6. Należy upewnić się, że kontakt ofiary ze sprawcą został przerwany, a dziecko odzyskało poczucie bezpieczeństwa.
7. Jeżeli zgłaszającym zagrożenie był rówieśnik ofiary, należy również objąć go opieką psychologiczną, pozytywnie wzmacniając jego reakcję na zdarzenie.

8. W przypadkach naruszenia prawa – szczególnie w przypadku uwiedzenia dziecka do lat 15 – obowiązkiem szkoły jest powiadomienie Policji lub sądu rodzinnego.

9. W przypadkach uwiedzenia nieletnich przez osoby dorosłe rekomenduje się – w porozumieniu z rodzicami/opiekunami prawnymi – skierowanie ofiary na terapię do placówki specjalistycznej opieki psychologicznej.

P-20

Ad. III 6 Seksting, prowokacyjne zachowania i aktywność seksualna jako źródło dochodu osób nieletnich

Wyróżniamy 3 podstawowe rodzaje sekstingu, które skutkują koniecznością realizacji zmodyfikowanych procedur reagowania:

Rodzaj 1. Wymiana materiałów o charakterze seksualnym następuje tylko w ramach związku między dwójgim rówieśników. Materiały nie uległy rozprzestrzenieniu dalej.

Rodzaj 2. Materiały o charakterze seksualnym zostały rozesłane większej liczbie osób, jednak nie dochodzi do cyberprzemocy na tym tle. Młodzież traktuje materiał jako formę wyrażenia siebie.

Rodzaj 3. Materiały zostały rozesłane większej liczbie osób w celu upokorzenia osoby na nich zaprezentowanej – lub zostają rozpowszechnione omyłkowo, jednak są zastosowane jako narzędzie cyberprzemocy.

1. Zgłoszeń przypadków sekstingu dokonują głównie rodzice lub opiekunowie prawni dziecka - ofiary. Czasami informacja dociera do szkoły bezpośrednio od jej samej lub z grona bliskich znajomych dziecka.

2. Identyfikacja sprawcy będzie możliwa przede wszystkim dzięki zabezpieczeniu dowodów - przesyłanych zdjęć, czy zrzutów ekranów portali, w których opublikowano zdjęcie(-a).

3. Zidentyfikowani małoletni sprawcy sekstingu winni zostać wezwani do dyrekcji szkoły, gdzie zostaną im przedstawione dowody ich aktywności.

4. Wszyscy sprawcy powinni otrzymać wsparcie pedagogiczne i psychologiczne.

5. Należy przeprowadzić rozmowy ze sprawcami w obecności ich rodziców zaproszonych do szkoły.

Rodzaj 1. Dalsze działania poza zapewnieniem wsparcia i opieki psychologiczno-pedagogicznej nie są konieczne, jednak istotne jest pouczenie sprawców zdarzenia, że dalsze rozpowszechnianie materiałów może być nielegalne i będzie miało ostrzejsze konsekwencje, w tym prawne.

Rodzaj 2. Niektóre z tego typu materiałów mogą zostać uznane za pornograficzne, w takim wypadku na dyrektorze placówki ciąży obowiązek zgłoszenia incydentu na Policję. Rozpowszechnianie materiałów pornograficznych z udziałem nieletnich jest przestępstwem ściganym z urzędu (par. 2020 Kodeksu Karnego), dlatego też dyrektor placówki jest zobowiązany do zgłoszenia incydentu na Policję i/lub do sądu rodzinnego. Wszelkie działania wobec sprawców incydentu powinny być podejmowane w porozumieniu z ich rodzicami lub opiekunami prawnymi.

Rodzaj 3. Niektóre z tego typu materiałów mogą zostać uznane za pornograficzne – konieczne zgłoszenie takiego przypadku na Policję. W sytuacji zaistnienia znamion cyberprzemocy, należy dodatkowo zastosować procedurę: Cyberprzemoc. Decyzja o ewentualnym poinformowaniu opiekunów powinna być podejmowana przez pedagoga, biorącego pod uwagę dobro małoletnich, w zależności od charakteru sytuacji.

6. Jeśli przypadek sekstingu zostanie upowszechniony w środowisku rówieśniczym – np. poprzez przesłanie MMS do uczniów tej samej szkoły lub klasy lub publikację w portalu społecznościowym, należy podjąć działania wychowawcze, uświadamiające negatywne aspekty moralne sekstingu oraz narażanie się na dotkliwe kary.

7. Kontakt ofiar z placówkami specjalistycznymi może okazać się konieczny w indywidualnych przypadkach. O skierowaniu do nich decyzję powinien podjąć pedagog szkolny wspólnie z rodzicami/opiekunami prawnymi ofiary.

Ad. III 7 Bezkrytyczna wiara w treści zamieszczone w Internecie, nieumiejętność odróżnienia treści prawdziwych od nieprawdziwych, szkodliwość reklam.

1. Uczniowie nie umiejący odróżniać prawdy od fałszu informacji publikowanych w Internecie winni być identyfikowani przez nauczycieli i wychowawców w trakcie lekcji wszystkich przedmiotów.

2. Posługiwanie się nieprawdziwymi informacjami zaczerpniętymi z Internetu w procesie dydaktycznym – podczas lekcji lub w zadaniach domowych, każdorazowo winno być zauważone przez nauczyciela, przeanalizowane i sprostowane. Przypadki spektakularne powinny być archiwizowane przez nauczycieli i wykorzystywane podczas zajęć z edukacji medialnej (informacyjnej).

3. Wystarczającą reakcją jest opublikowanie sprostowania nieprawdziwych informacji i – w miarę możliwości – rozpowszechnienie ich w Internecie, w portalach o zbliżonej tematyce.

4. Szkoła prowadzi działania profilaktyczne - zajęcia w szkole mogą mieć charakter kilkuminutowych elementów edukacji medialnej wplecionej w lekcje o innej tematyce i/lub lekcji ukierunkowanych na zdobywanie przez dzieci i młodzież kompetencji medialnych.

Ad. III 8 Łamanie prawa autorskiego.

1. Szkoła organizuje lekcje na temat praw autorskich, zwracając przy tym uwagę, że powinny one rzeczowo i konkretnie informować, jakie czyny są dozwolone, a jakie zabronione prawem.

2. Szkoła może zetknąć się z problemem naruszenia praw autorskich przez użycie materiałów prawnie chronionych na stronach internetowych szkoły, poza zakresem dozwolonego użytku, przez jej pracowników bądź uczniów.

3. Zdarzenie może zostać zgłoszone w sposób nieformalny (ustnie, telefonicznie, pocztą elektroniczną, na zamkniętym lub publicznym forum internetowym, na piśmie w postaci wezwania

podpisanego przez domniemanego uprawnionego lub jego pełnomocnika) lub formalny (w postaci doręczenia odpisu pozwu lub innego pisma urzędowego np. wezwania z Policji lub prokuratury).

4. Przyjęcie zgłoszenia dokonanego w sposób nieformalny powinno zaowocować powstaniem bardziej formalnego śladu, w postaci np. notatki służbowej, zakomunikowania przełożonemu itd. w zależności od wagi sprawy.

5. Szkoła powinna podjąć działania o charakterze edukacyjno-wychowawczym, polegające na obszernym wyjaśnieniu, na czym polegało naruszenie oraz przekazaniu wiedzy, jak do naruszeń nie dopuścić w przyszłości.

6. Jeżeli osobą, której prawa autorskie naruszono, jest uczeń należy rozważyć możliwość wystąpienia w roli mediatora, aby stosownie do okoliczności ułatwić stronom ugodowe lub inne kompromisowe zakończenie powstałego sporu.

7. Dochodzenie roszczeń z tytułu naruszeń zależy od decyzji uprawnionego, to uprawniony musi samodzielnie zdecydować czy zawiadamiać Policję lub składać powództwo.

Ad. III 9 Zagrożenia bezpieczeństwa technicznego sieci, komputerów i zasobów online.

1. W przypadku wystąpienia incydentów zagrożenia bezpieczeństwa cyfrowego pracownik szkoły zobowiązany jest do zgłoszenia go osobie odpowiedzialnej za infrastrukturę cyfrową szkoły oraz dyrekcji.

2. Identyfikację sprawców ataku należy pozostawić specjalistom – informatykom. W sytuacji, gdy incydent spowodował szkole straty materialne lub wiązał się z utratą danych należy powiadomić Policję, aby podjęła działania na rzecz zidentyfikowania sprawcy.

3. Jeśli sprawcami incydentu są uczniowie danej szkoły, o zaistniałej sytuacji należy powiadomić ich rodziców, zaś wobec nich podjąć działania wychowawcze. Jeżeli skutki ataku mają dotkliwy charakter, doprowadziły do zniszczenia mienia lub utraty istotnych danych (np. gromadzonych w e-dzienniku szkoły), należy taki przypadek zgłosić na Policję.

4. O incydencie należy powiadomić społeczność szkolną (uczniów, nauczycieli, rodziców) i zaprezentować podjęte sprawnie działania, tak przywracające działanie aplikacji i sieci komputerowej w szkole, jak i wychowawczo-edukacyjne wobec dzieci.

5. W przypadkach zaawansowanych awarii (np. wywołanych przez trojany) lub strat (np. utrata danych z e-dziennika) konieczne jest skorzystanie z zewnętrznego wsparcia eksperckiego, kontakt z serwisem twórcy oprogramowania lub zamówienie usługi w wyspecjalizowanej firmie.